

percentages were calculated to adjust the assessment of the basic standards of students' physical fitness.

Testing of the methodology showed that it can be used in the work of the departments of physical education.

References

1. Программа дисциплины «Физическая культура» (для всех не специализированных по физической культуре и спорту направлений бакалавриата).
2. Рахматов, А. И. Модернизация образования по предмету «физическая культура» в вузах не физкультурного профиля: учебное пособие / А. И. Рахматов. – Москва, 2013.
3. Содержание и формы самостоятельных занятий по физическому воспитанию для студентов вузов / В. П. Карташев, Г. М. Хайрисламова, Л. С. Овчинников, А. И. Рыжков. – Ташкент, 2004.
4. Чешихина, В. В. Физическая культура и здоровый образ жизни студенческой молодежи: учебное пособие / В. В. Чешихина, В. Н. Кулаков, С. И. Филимонова. – Москва: «Союз», 2000.

ЭТНОСОЦИОЛОГИК ТАДҚИҚОТЛАРДА ЭТНИК ОМИЛЛАР ВА ҚАРАМА-ҚАРШИЛИКЛАР

Содирджонов Мухриддин Махамадаминович ^а

^а Наманган давлат университети докторанти

Аннотация: Ушбу мақолада муайян этник гуруҳни ташкил топиши, ўзаро мулоқот жараёнида умумий тил ҳамда урф-одатларни шаклланиши. Этник жамоа вакилларининг ўзининг мавжудлиги, атрофдаги маънавий, маданий, табиий жараёнларга муносабатлари этносоциологик жиҳатдан ўрганилган. Шунингдек, этник онг ва этник ўз-ўзини англаш, этник ўзига хосликнинг шаклланиш жараёнлари ҳақида фикрлар келтирилган. Тадқиқот мавзусига оид турли адабиётлар атрофлича таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: Глобаллашув, интернет, этнос, менталитет, этносоциал жараён, модернизация, интернационализм, институционализация, миллий онг, этник маданият.

Глобаллашув ушбу мураккаб ва зиддиятли ҳодиса кенг кўламли ижтимоий, сиёсий, маданий ва иқтисодий соҳаларни қамраб олиб, тенденцияларисмоҳиятига кўра оддий ҳақиқат: миллий чегараларни йў бўлишига олиб келди. Глобаллашув аломатларини ҳамма жойда кўриш мумкин - технологиянинг тез ёйилиши мадания универсаллашув жараёнлари сингиб бормоқда.

Кўп миллатли давлатларнинг жамият тараққиётида этник омилларнинг утган ўрнини ўрганиш долзарб муммолардан биридир. Ушбу жараёнларни ижобий ривожланишида глобаллашув ва интеграциялашув ҳаракатининг барқарорлиги билан боғлиқлиги муҳим аҳамият касб этади.

Илмий-амалий тадқиқотларда жамият тараққининг этник таркибий қисмининг рольини англаш, ижтимоий тараққиётнинг асосий мақсадларини амалга оширишда унинг салоҳиятидан фойдаланиш бўйича турли хил ёндашувлар мавжуд. Бугунги кунда жамиятда содир бўлаётган воқеалар этник жараёнларни ўрганишда янгича ёндашувларни талаб қилмоқда.

Этник ўзига хослик моддий ва маънавий қадриятларда - маданият, дин, урф-одатлар, тил, менталитет, халқларнинг онги ва ўз-ўзини англашида ўз ифодасини топди. Шахсларнинг ўзларининг этник илдизи, маданияти, тили ва бошқаларга содиқ қолишлари фақат анъаналарга ҳурмат сифатида тегишли бўлиш ҳисси сифатида талқинади[8.166]. Этник келиб чиқиш бу – жамиятнинг ижтимоий тараққиётига ҳисса қўшадиган янада мураккаб ва кўп қиррали ҳодиса, улкан ривожланиш салоҳиятига эга бўлган ҳодисадир.

Этник ўзига хослик инсон ва этник гуруҳга атрофдаги ижтимоий-маданий маконда ўз ўрнини аниқлашда, миллатлараро алоқалар шароитида муносабатлар тизимини қуришда ёрдам беради.

Этник хилма-хилликни йўқ қилиш, тарқатиб юбориш сиёсати ҳаётнинг қадрсизланишига, инсон ва жамиятнинг ҳаётини энергиясининг заифлашишига, давлатнинг қулашига сабаб бўладиган муқаррар равишда ўз этник салоҳиятини рўёбга чиқариш даражасининг пасайишига олиб келади. Замонавий дунёда мавжуд бўлган улкан радикал миллий ҳаракатларнинг кенг тарқалиши этникликнинг ўрни ва унинг энг муҳим намоёниши – этнационализмнинг кўп миллатли мамлакатлар тақдиридаги ўрни билан боғлиқ жуда кескин саволларни туғдириши бежиз эмас. Бироқ, тадқиқотчилар кўпинча Ғарбнинг конструктивистик ва инструменталист тушунчалар концепцияларидан нусха кўчиришади, аслида этник ва маданий хилма-хилликни, этник гуруҳларнинг жамоавий ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳисобга олиш ўрнига мафкураларни универсализация қилиш, қатъий интеграцияни жорий этиш зарурлигини асослайдилар. Шу билан бирга, улар этник келиб чиқиш, этник тикланиш ва этник миллатчилик фақат элиталарнинг интилишлари, сунъий иншоотлар эканлигини таъкидлайдилар[2].

Ҳақиқий ва объектив жараёнлар ва ҳодисалардан қатъи назар, ушбу этник муносабатларга нисбатан танқидий бўлмаган ҳолда қўлланилиши кўп ҳолларда давлатнинг яхлитлиги ва фуқаролик тинчлиги, шахснинг шахсий ҳуқуқлари ва жамоаларнинг жамоавий ҳуқуқларига риоя қилиш учун зарарли ва ҳатто хавфли бўлиб чиқиши мумкин. Муайян тарихий даврда маданий вазият қандай бўлишидан қатъи назар, шахсларни келиб чиқиши билан таништириш жараёни ҳар доим жамиятнинг ўзи учун ўзгармас шарт бўлиб келган ва шундай бўлиб қолмоқда.

XX охири – XXI аср бошлари этник маънавий тамойиллар шахс учун унинг сиёсий партиялар, ижтимоий гуруҳлар, дин, жамоат ёки бошқа ташкилотларга мансублигидан кўра кўпроқ нарсани англайтишини ҳам аниқ исботлади. Бунинг тасдиғини биз этник жамоаларнинг фаоллашуви, шахсий ва жамоавий даражадаги этник онг ва ўз-ўзини англашнинг замонавий жараёнларида топамиз. Ижтимоий ривожланишнинг янги босқичида этник хусусият этнос вакиллари томонидан талабга айланди. Бу шуни кўрсатадики, давлатларнинг бирлашиши шароитида этник қадриятлар қадрсизланмайди, аксинча, жамият аъзоларининг диққат эътиборига айланади, чунки уларда ва улар орқали этнос янада ривожланиш учун янги кучларни топади.

Ижтимоий ривожланишнинг ҳақиқий кучи ва двигателига айланган этник гуруҳлар янги шароитларда ўз салоҳиятини рўёбга чиқариш учун ноёб имкониятга эга бўлдилар, бу жамиятдаги ижтимоий-иқтисодий, сиёсий, ҳуқуқий ва маънавий-маданий жараёнларга таъсир кўрсатишда этник омил рольининг ошиши орқали намоён бўлади. Бизнинг фикримизча, этник омилнинг жамият тараққиётидаги ўрни шундаки, у ижтимоий муносабатларнинг норасмий регулятори вазифасини бажаради, нафақат ижтимоий жараёнларда умумийликни ҳисобга олади, балки алоҳида лаҳзаларга эътибор беришга мажбур қилади. Бу нафақат жамоаларнинг, балки бутун ижтимоий организмнинг янада жадал ривожланишига ёрдам беради.

Умумий ижтимоий жараёнлардаги этник омилнинг аҳамияти шундаки, у

давлатларда амалга ошириладиган дастурларни конкретлаштиришга ёрдам беради ва жамият тараққиётига мақсадга мувофиқ характер бериб, этник жамоаларнинг ўз мақсадларига эришиш ва ўз манфаатларини рўёбга чиқариш имкониятларини мувозанатлаштириб, жамиятнинг ижтимоий тараққиётига олиб келади. Шунингдек, этник омил ижтимоий адолат кўрсаткичи бўлиб, унинг ривожланишида кичик жамоаларга нисбатан юзага келиши мумкин бўлган номуносибликлар ҳолатини эслатиб туриши муҳимдир.

Замонавий шароитда этник омил рольининг ортиб бориши бир қатор сабаблар билан боғлиқ. Аввало, халқларнинг этник онги ва ўз-ўзини англаш даражасининг ошиши, этник мавжудотнинг тор чегараларининг йўқ қилиниши, илгари ўзини ўзи таъминлайдиган (яъни ёпиқ, кенг алоқадан ажратилган) этник жамоаларнинг иштироки, глобаллашув, ижтимоий каби сабабларни номлаш керак[6.30]. Этник жамоалар ўртасидаги фарқлар, халқларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқларининг бузилиши.

Этник омилнинг ролини баҳолашда таъкидлаш керакки, унинг салоҳияти таъсири икки хил бўлиши мумкин: ижобий ёки салбий. Унинг ижтимоий жараёнларнинг ривожланишига бутун жамиятнинг изчил ривожланишига ҳисса қўшадиган прогрессив таъсирини ижобий деб таъкидлаш мумкин[7.120]. Ушбу ҳодиса ижтимоий тараққиётга ҳалақит берганда, зиддиятли вазиятлар ва зиддиятларнинг шаклланишига кўмаклашганда, аллақачон эскирган ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий муносабатларни ўрнатишда кўмаклашганда, жамиятни турғунлик ва турғунликка олиб борганда салбий бўлади.

Миллий мустақиллик, этно-миллатчилик тенденциялари, айирмачилик ва минтақалаштириш жаҳон аренасидаги ижтимоий вазиятни сезиларли даражада мураккаблаштирди[2.150-160]. Кейинги ривожланиш тенденциясига эга бўлган этно-ижтимоий жараёнлар дунёнинг кўплаб мамлакатларида назоратдан чиқиб кетган. XX аср охири ва XXI аср бошларида ривожланишнинг асосий тенденцияларидан бири этник жамоаларнинг ҳокимиятга сиёсий босими эди. Этник элита ўз жамоалари ижтимоий-сиёсий ва маданий ривожланишнинг мустақил субъектларига айланиши мумкинлигини ҳис қилдилар. Ижтимоий дунё икки яримга бўлинганга ўхшайди: бир томондан, бирлашишга мойилликлар очилади, бошқа томондан этник фарқланиш жараёни кетмоқда. Ҳозирги вазиятда миллатлараро муносабатларнинг ўз йўналишини эгаллашига йўл қўйиб бўлмайди, чунки улар нотинч ҳолатда улар анча хавфли. Бу аллақачон аксиома бўлиб, СССРнинг қулаши билан тасдиқланган.

Осиёдаги кўп миллатли давлатлардаги этник жараёнлар ҳам унчалик мураккаб ва зиддиятли эмас. Доминант этник гуруҳларнинг консолидацияси ва улар билан маҳаллий ва бегона (иммигрант) келиб чиқиши бўлган кичик этник гуруҳлар ва озчиликларни ассимиляция қилиш жараёни жадал ривожланиб бормоқда. Бироқ, ушбу минтақадаги этник жараёнларнинг ўзига хос хусусияти йирик иммигрант жамоаларнинг ўз этниклигини сақлаб қолиш учун доимий равишда ҳаракат қилишидир. Муҳожир бўлмаган ва атайлаб ассимиляция йўлини тутмаган этник озчиликлар бугунги кунда консолидация қилинмоқда ва уларнинг сонига мос келадиган этник автономияларни қидирмоқдалар.

Жамиятда олиб борилаётган сиёсат этник салоҳият ва этник омил давлатда амалга оширилаётган дастурларни аниқлаштиришга ёрдам беришини таъминлашга қаратилган бўлиши керак. Бу жамиятнинг ижтимоий тараққиётига олиб келиши, зиддиятларни юмшатиши, мақсадларга эришиши ва биргаликда яшайдиган барча этник гуруҳларнинг манфаатларини рўёбга чиқариши керак[9.40]. Шунингдек, миллий этник гуруҳларнинг ривожланиши ва фаолияти муаммолари, маълум бир этноснинг титулли ёки маълум бир мавзудаги диаспора бўлишига қараб ўзига хос

хусусиятларга эга бўлгани учун ҳам зарурдир.

Сайёрамиз аҳолиси шу қадар тез ва хилма-хил ривожланмоқдаки, эр юзида содир бўлаётган кўплаб жараёнларни тушуниш учун, аввало, бир қатор фундаментал тушунчаларнинг моҳиятини англаш зарур. Социологияда Ерда яшайдиган одамларнинг жами, сайёрамиздаги барча ўзига хос жамиятларнинг умумийлиги инсоният деб аталади. Инсоният - бу битта биологик тур. В. И. Вернадскийнинг фикрига кўра, инсоният бу битта глобал таълим, янги геологик кучдир. Шу билан бирга, шубҳасиз, энг хилма-хил инсоний жамоаларни ягона инсоният доирасида ажратиш мумкин.

Социологияда этнос ва этник муносабатларга оид учта асосий нуқтаи назар мавжуд. Бир қарашга кўра, этниклик бу маълум бир афзаллик ва афзалликларга эришишга қаратилган органик шаклланишдир. Этниклик объектив ҳақиқат, инсониятнинг ўзига хос хусусияти сифатида қаралади. Антик давр сиёсий фалсафасида келиб чиқиши мумкин бўлган ушбу ёндашув Э. Дюркгеймнинг гуруҳлар бирдамлиги ҳақидаги асарларидан сўнг “қайта туғилиш” бўлди. Ушбу ёндашувнинг издошлари этник гуруҳларни ҳам ижтимоий, ҳам қариндошлар (биологик) жамоалар сифатида кўришади. Шу муносабат билан ушбу ёндашув тарафдорларини икки йўналишга бўлиш мумкин: социобиологик (масалан, Л. Гумилев) ва эволюцион-тарихий (Ю Бромли ва бошқалар).

Инструменталист сифатида танилган иккинчи ёндашув тарафдорлари (А. Коең, Г. Г. Дилигенский ва бошқалар) этникликни ижтимоий восита деб ҳисоблашади. Ушбу тенденция тадқиқотчилари этник гуруҳларнинг сақланишини одамларнинг бегоналашишни энгиб ўтиш эҳтиёжлари билан изоҳлашади, бу замонавий оммавий маданият, истеъмол қадриятлари ва прагматизм жамиятига хосдир. Ушбу ёндашув билан миллийлик гуруҳ манфаатларига эришиш воситасидир. Учинчи ёндашув вакиллари нуқтаи назаридан конструктивистлар (Е. Геллнер, Б. Андерсон, В. А. Тишков[5] ва бошқалар) деб номланганлар, этник ижтимоий қурилиш бўлиб, объектив илдизларга эга эмас.

Этниклик бу – сунъий шаклланиш ва интеллектуал элитанинг мақсадга мувофиқ фаолиятининг натижасидир. Ушбу қурилиш (миллат) этноснинг потенциал вакилларига оммавий маданиятнинг турли ҳодисалари, оммавий ахборот воситалари, таълим ва тарбия тизимлари орқали узатилади. Жамиятни мустаҳкамлаш учун элита этник белгилар сифатида фойдаланадиган маданий хусусиятлар маданиятдан жуда ўзбошимчалик билан тортиб олинадилар ва бу гуруҳ бирдамлигининг белгиларидан бошқа нарса эмас. Уч ёндашувнинг ҳар бири ўз фойдасига маълум бир аргументлар тизимига эга. Ушбу ёндашувларнинг ҳар бирининг қийматини сақлаб қолиш билан бирга, кўплаб мутахассислар одатда “етнос”ни “миллат” билан таққослашади, сўнгра этнос тарихий ва табиий ҳодиса сифатида талқин қилинадилар ва миллат интеллектуал элитанинг мақсадли фаолияти натижаси сифатида гуруҳ манфаатларига эришиш воситаси сифатида талқин этилади.

Этник гуруҳни тавсифлашда унинг этногенезига ойдинлик киритиш унчалик аҳамиятли эмас. Этногенез деганда этник жамоаларнинг шаклланиш жараёни тушунилади. Баъзи ҳолларда этногенез “етноснинг келиб чиқиши” тушунчасининг синоними сифатида қаралади, яъни улар этноснинг ўзини ўзи англаши шаклланишигача шаклланиш даври билан чекланади. Бошқаларда “етногенез” атамаси аллақачон ўрнатилган жамоанинг келиб чиқиши ва кейинги этник тарихини бирлаштириш учун ишлатилади. Иккала ёндашув ҳам тафсилотлар билан фарқ қилади ва мавжуд бўлиш ҳуқуқига эга.

Замонавий дунёда аҳолининг 90% дан ортиғи миллатлардан иборат. Илмий ва сиёсий адабиётларда “миллат” тушунчаси бир неча маъноларда ишлатилади. Ғарб

социологиясида миллат - бу давлат фуқароларининг йиғиндиси, демак, бу юксак маданият ва юқори сиёсий ташкилот даражасига этган, ягона тил ва маданиятга эга бўлган жамоани ташкил этган ва давлат ташкилотлари тизими асосида бирлашган халқдир, деган қарашлар ҳукмронлик қилмоқда. Шундай қилиб, Ғарб социологлари тушунчасида миллат ҳамжиҳатлик, яъни ҳудудий-сиёсий ҳамжамиятдир. Бундай ҳолда, миллат давлат билан бир вақтга тўғри келади. Айнан шу давлатлар давлатларнинг жаҳон ҳамжамиятини, шу жумладан Бирлашган Миллатлар Ташкилотини ташкил қилади. Худди шу контекстда жаҳон сиёсий тилида ва халқаро ҳуқуқий амалиёт ва назарияда “миллий давлат”, “миллий манфаатлар”, “миллий хавфсизлик”, “миллий армия”, “миллий илм-фан” ва бошқалар тушунчалари мавжуд ва қўлланилмоқда. “кўп миллатли давлатларни ўрганиш учун “миллий” атамани шартли равишда ишлатиш мумкин. Умумий иқтисодий ҳаёт, тил, ҳудуд ва психологиянинг маълум хусусиятлари (миллий характер, ўз-ўзини англаш, манфаатлар ва бошқалар) билан ажралиб турадиган, унинг маданияти ва ҳаётининг ўзига хос хусусиятларида намоён бўладиган халқни тарихий жиҳатдан барқарор барқарор жамоат сифатида англаш миллатни англашдан кам эмас.

Давлат миллатларнинг бирлашувида муҳим роль ўйнайди, гарчи давлатчилик мавжудлиги миллатнинг мажбурий хусусияти бўлмаса ҳам. Миллатнинг шаклланиши мураккаб ва узоқ жараён бўлиб, бу жараёнда ижтимоий-иқтисодий омиллар ҳал қилувчи роль ўйнайди. Шу билан бирга, миллатни бошқа ижтимоий жамоалар орасида ажратиш унинг ўзига хос этник хусусиятлари асосида мумкин. Миллатнинг иқтисодий ва сиёсий консолидацияси ягона миллий тилнинг шаклланишига ҳисса қўшади, шу асосда миллий маданият шаклланади, миллий характернинг ўзига хос хусусиятлари шаклланади, миллий ўзига хослик пайдо бўлади, бу ўз ичига этник ҳамжамиятни англаш, миллий тилга, ҳудудга, маданиятга риоя қилиш, миллий ғурур ҳисси ва ўз миллатига ва бошқа жамоаларга нисбатан муайян стереотиплар ишлаб чиқилмоқда. Миллат этносоциал организмга киради ва ижтимоий-етник жамоанинг энг юқори шакли ҳисобланади.

Фарғона вилояти аҳолиси таркибида шаҳарларни қишлоқ ҳудудларига нисбатан биров фарқланишини кузатиш мумкин, яъни шаҳарларда миллатларнинг этник жиҳатдан бойлиги ва сон жиҳатдан юқорилиги сақланиб қолган. Чунки, шаҳарларда саноат корхоналарининг мавжудлиги турли миллат вакиллари ўз билим ва тажрибаларини намоён этишига шароит яратиб келган.

Фарғона водийси аҳолиси республиканинг бошқа ҳудудлари сингари кўпмиллатли хусусиятига эга. Аҳолининг уму-мий ўсишига таъсир этувчи омиллар сабабли водий аҳолиси сонидан маҳаллий миллат вакиллари, айниқса ўзбеклар салмоғи ошиб бориши ва айрим миллат вакиллари улушининг камайиб бориши кузатилади. Шаҳарлардаги кўпмиллатли таркибни қишлоқларга нисбатан устунлиги урбанизация жараёнларини этник хусусиятларини ўзида намоён этган.

Республика ҳудудларида кўпмиллатли таркибни юзага келиши туб аҳолининг, қолаверса ўзбекларнинг қон-қонига сингиб кетган меҳмондўстлик, қардошлик, диний бағрикенглик, миллатлараро ҳамкорлик, бирдамлик, дўстлик, адолатлилик, тенглик каби инсонпарвар хусусиятлар янада амалий ифодасини топди, кенг қулоқ ёйди ва жаҳон миқёсида эътирофга сазовор бўлди.

Бунинг асосий сабаби, XX аср 80-йиллари ўрталаридан собиқ совет давлатида миллатлараро муносабатлар кескинлаша бошлади. Жумладан, собиқ совет республикаларида этник омиллар асосида турли низолар юз берди[4]. Шунингдек, мазкур даврда Фарғона водийсида иккинчи жаҳон уруши йилларида депортацияси қилинган халқларнинг ўз тарихий ватанларига қайтиш учун олиб борган миллий ҳаракатлари миллатлараро муносабатларининг мураккаблашишига сабаб бўлган омилларидан бири эди[5.30-31].

Йиллар давомида юртимизда яшаётган турли миллат вакиллари ушбу юртни ўз она – Ватанлари билиб, унга садоқатини намоён этиб келмоқдалар. Албатта, тарих давомида мажбуран ёки ихтиёрий кўчиб келган миллатларни фарзандларининг “киндик қони тўкилган Ватан” – бу Ўзбекистон саналади. Миграция жараёнларида реэмиграция, яъни кўчиб кетганларни яна қайтиб кўчиб келиш ҳаракатлари ҳам намоён бўлади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Здравомыслов, А. Г. Релятивистская теория нации [Текст] / А. Г. Здравомыслов // Свободная мысль. – 1999. – № 1. – С. 64–78; Современный мир и этнонациональные процессы [Текст] / П. А. Афанасьев,
2. Баишева Г. М., Махаров Е. М., Файзуллин М. С. ҚАЙСИ АСАР / под. ред. Е. М. Махарова. – Якуцк : Изд-во ЯЦ СО РАН, 2012. – 438 с.
3. Тишков В.А. Этничность, национализм и государство в посткоммунистическом обществе // Вопросы социологии. 1993. № 1–2.
4. Голуенко Т. А., Дмитренко М. А. Межэтнические конфликты на постсоветском пространстве. <https://sibac.info/conf/social/xi/27740>.
5. Юнусова Х. XX асрнинг 80-йилларида Ўзбекистонда ижтимоий-иқтисодий жараёнлар ва маънавий ҳаёт. Тарих фан.док. ...автореферат. – Т.:, 2009. – Б. 31.
6. Sodirjonov M. M. Ethnosociological factors of social transformation in modern uzbekistan //актуальные вопросы формирования и развития научного пространства. – 2020. – С. 27-34.
7. Makhamadaminovich S. M. Ethnic Factors And Attitudes Towards Human Capital Development //The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research. – 2021. – Т. 3. – №. 01. – С. 118-130.
8. Sodirjonov M. M. On the coverage of ethnic processes in the information space //Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR). – 2020. – Т. 9. – №. 6. – С. 165-171.
9. Содиржонов М. М. БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИНИНГ ЭТНИК МУҲИТГА ТАЪСИРИ ХУСУСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР //Ижтимоий фанлар. – 2020. – Т. 6. – №. 3.

ЮҚОРИ САМАРАЛИ ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМ ВА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ ЖАРАЁНЛАРИГА ТАДБИҚ ЭТИШ ЙЎЛЛАРИ

Худайберганова Ўғилжон Батировна ^а

^а педагогика фанлари номзоди, Урганч Давлат университети, Табиий фанлар факультети, Экология ва ҳаёт фаолияти завофсизлиги кафедраси доценти

Аннотация. Интерактив ўқитиш - талабанинг ўзида олдин мужассамлашган тажрибадан фойдаланган ҳолда, ўқув жараёнида фаол иштирок этиши, машғулот давомида шахсий роль ўйнаб, янги тажрибалар орттириши, олган тажрибалари асосида дарсни таҳлил қилиши, керакли муҳим материалларни олиши ҳамда ўзининг кундалик фаолияти билан боғланишидир..

Таянч сўзлар: Интерактив, Кейс-стади, Бумеранг, Каскад, Веер технология, Пинборд техникаси

Интерактив ўқитиш технологияси. Бугун талабаларимиз кўпгина соҳаларда профессор-ўқитувчиларимиздан анча илғор эканини ҳеч ким инкор эта олмайди. Олий ўқув юртлари ўқитувчилари ўқув фанлари бўйича яхлит таълим технологияларини лойиҳалаштириш ва амалга ошириш ишларини кенг қамровли